

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมของประชาชน บ้านโพธิ์วิไช เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลกระทบของป่าไม้ของประชาชน บ้านโพธิ์วิไช เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ที่เคยใช้ในอดีต 2) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนบ้านโพธิ์วิไช เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ศึกษาผลกระทบของป่าไม้ของประชาชน บ้านโพธิ์วิไช เมืองโขง แขวงจำปาสัก ที่เคยใช้ในอดีต ประชาชนบ้านโพธิ์วิไช ยังอาศัยอยู่ในเขตชนบท และเป็นเกษตรกรอาศัยอยู่เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีความผูกพันกับพื้นที่ป่าไม้ ทรัพยากรป่าไม้ กับสภาพแวดล้อม ป่าที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า นอกจากนั้นป่าไม้ยังมีประโยชน์สำคัญในการดำรงชีวิตการเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งตามคำบอกเล่าของผู้นำที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านว่าในระยะที่ผ่านมาประชาชน บ้านโพธิ์วิไชยังเห็นว่า พวกเขายังมีกลไกเป็นวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ประชาชนเขตชนบท ควรให้ความร่วมมือ และมีความรู้ในการนำทรัพยากรป่าไม้ และการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ภายในขอบเขตหมู่บ้านของตน ที่มีการปรับปรุง มีการฟื้นฟู บูรณะป่าไม้เชื่อมโยงให้เป็นป่าธรรมชาติที่สมบูรณ์คืนได้ และการนำทรัพยากรไปใช้ให้ถูกต้อง โดยเฉพาะการมองเห็นความสำคัญของป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน โดยสร้างให้มีความสมดุลระหว่างความต้องการของประชาชนภายในท้องถิ่น และความยั่งยืนของระบบนิเวศวิทยาศาสตร์ สำหรับทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้น

5.1.2 ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน บ้านโพธิ์วิไช เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า ความคิดเห็นของข้อมูลบุคคล ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมของประชาชน บ้านโพธิ์วิไช เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่าส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อัตราวัยละ 70 ส่วนมากอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นอัตราวัยละ 73 และส่วนมากจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น/มัธยมปลาย/เทียบเท่า คิดเป็นอัตราวัยละ 61.5 ประกอบอาชีพส่วนใหญ่รับ

ราชการ/รัฐวิสาหกิจ อัตราร้อยละ 33.5 และรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 1,500,000-3,000,000 กีบ คิดเป็นอัตราร้อยละ 54.5

ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมของประชาชน บ้าน โพนวิไช เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$; S.D. = 0.50) และระดับต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมของประชาชน 3 อันดับแรกได้แก่ 1) ท่านได้เข้าร่วมการประชุมเกี่ยวกับปัญหาการลักลอบตัดไม้ในพื้นที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$; S.D. = 0.49) 2) ท่านได้มีส่วนร่วมเสนอวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$; S.D. = 0.50) 3) ท่านได้มีส่วนร่วมเสนอวิธีใช้ทรัพยากรป่าไม้ให้เป็นประโยชน์สูงสุด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$; S.D. = 0.49)

ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมของประชาชน บ้าน โพนวิไช เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$; S.D. = 0.45) และระดับต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมของประชาชน 3 อันดับแรกได้แก่ 1) ท่านได้เข้าร่วมในกิจกรรมปลูกป่าทดแทนในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน บ้าน โพนวิไช เมืองโขง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$; S.D. = 0.42) 2) ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$; S.D. = 0.49) 3) ท่านร่วมมือในการฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$; S.D. = 0.46)

ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมของประชาชน บ้าน โพนวิไช เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$; S.D. = 0.44) และระดับต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมของประชาชน 3 อันดับแรกได้แก่ 1) ท่านมีส่วนร่วมติดตามผลงานการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ทรัพยากรป่าไม้ของแขวงและเมืองในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.65$; S.D. = 0.47) 2) ท่านมีส่วนร่วมในการติดตาม การแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$; S.D. = 0.46) 3) ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมในเขตป่าสงวนแห่งชาติเซเปียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.45$; S.D. = 0.49)

ความคิดเห็นต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมของประชาชน บ้าน โพนวิไช เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$; S.D. = 0.46) และระดับต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมของประชาชน 3 อันดับแรกได้แก่ 1) ในการเข้าร่วมประชุมท่านมีความรู้ด้านป่าไม้มากขึ้น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$; S.D. = 0.42) 2) การฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อมให้กลับสู่สภาพเดิมช่วยป้องกันความรุนแรงของน้ำป่าไหลหลาก อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.77$; S.D. = 0.42) 3) การใช้

ทรัพยากรป่าไม้ให้เป็นประโยชน์สูงสุดช่วยให้ท่านมีทรัพยากรไว้ใช้นาน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 4.67$; S.D. = 0.47)

5.2 อภิปรายผล

5.2.1 ศึกษากลไกการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน บ้านโพธิ์วิไช เมืองโขง แขวงจำปาสัก ที่เคยใช้ในอดีต ประชาชนบ้านโพธิ์วิไช ยังอาศัยอยู่ในเขตชนบท และเป็นเกษตรกรอาศัยอยู่เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งมีความผูกพันกับพื้นที่ป่าไม้ ทรัพยากรป่าไม้ กับสภาพแวดล้อม ป่าที่ยังมีความอุดมสมบูรณ์ เป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า นอกจากนั้นป่าไม้ยังมีประโยชน์สำคัญในการดำรงชีวิตการเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งตามคำบอกเล่าของผู้นำที่เป็นทางการ และไม่ใชทางการ ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้านว่าในระยะที่ผ่านมาประชาชน บ้านโพธิ์วิไชยังเห็นว่า พวกเขายังมีกลไกเป็นวิธีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ประชาชนเขตชนบท ควรให้ความร่วมมือ และมีความรู้ในการนำทรัพยากรป่าไม้ และการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ภายในขอบเขตหมู่บ้านของตน ที่มีการปรับปรุง มีการฟื้นฟู บูรณะป่าไม้เชื่อมโยงให้เป็นป่าธรรมชาติที่สมบูรณ์คืนได้ และการนำทรัพยากรไปใช้ให้ถูกต้อง โดยเฉพาะการมองเห็นความสำคัญของป่าไม้ และสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน โดยสร้างให้มีความสมดุลระหว่างความต้องการของประชาชนภายในท้องถิ่น และความยั่งยืนของระบบนิเวศวิทยาศาสตร์ สำหรับทรัพยากรธรรมชาติเหล่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับ กรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2556) ได้กล่าวไว้ว่า ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มคละกันไปโดย อยู่ร่วมกันอย่างมีกฎระบบ ข้อบังคับทั้งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติและทั้งที่มนุษย์กำหนดขึ้นมา การอยู่เป็นกลุ่มของสรรพสิ่งเหล่านี้ จะแสดงพฤติกรรมร่วมกันภายในขอบเขตและแสดงสรรพสิ่ง เหล่านี้จะเรียกว่าระบบนิเวศ หรือระบบสิ่งแวดล้อม ประเภทของทรัพยากรธรรมชาติ การแบ่งประเภทของทรัพยากรธรรมชาติมีการแบ่งกันหลายลักษณะ แต่ในที่นี้แบ่ง โดยใช้เกณฑ์ของการนำมาใช้

5.2.2 ศึกษาการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชน บ้านโพธิ์วิไช เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.69$; S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก 1 ด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{X} = 4.48$; S.D. = 0.46) อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.45$ S.D. = 0.45) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมิน ($\bar{X} = 3.45$; S.D. = 0.45) และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X} = 3.37$; S.D. = 0.50) ซึ่งสอดคล้องกับ สุวัฒน์ ลีอวยวัฒนา (2552) การศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของ

ประชาชนในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ มีความมุ่งหมาย เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงนามน และเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงนามน จังหวัดกาฬสินธุ์ โดยรวม และเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมวางแผน การมีส่วนร่วมดำเนินงาน การมีส่วนร่วมด้านการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วม ด้านการตรวจสอบติดตามประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง 2) การสนับสนุนจากภาคเอกชน การสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความต้องการใช้ประโยชน์จากป่าของประชาชน ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงนามน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนการสนับสนุนจากภาครัฐการ ไม่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงนามนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายถึงการสนับสนุนจากภาครัฐการไม่มีความสัมพันธ์กับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติป่าดงนามน แต่อย่างใด และสอดคล้องกับ นัฐวุฒิ วงศ์ประสิทธิ์ (2552) งานวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยทับทันห้วยสำราญ จังหวัดสุรินทร์ ผลของการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พบว่าประชาชน มีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุของปัญหาการมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรม และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง กิจกรรมของการค้นหาสาเหตุของปัญหาของประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย คือ การแจ้งเบาะแสและให้ ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการเกี่ยวกับการตัดไม้ทำลายป่า ล่าสัตว์ เก็บก๊วดยไม้ สำหรับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการวางแผนทุกกิจกรรมประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ขณะกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย คือ การแจ้งเบาะแสและให้ ความร่วมมือกับหน่วยงานราชการเกี่ยวกับการตัดไม้ทำลายป่า ล่าสัตว์ เก็บก๊วดยไม้ สำหรับกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการวางแผนทุกกิจกรรมประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ขณะกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมที่ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย คือการมีส่วนร่วมสนับสนุนเงินหรือวัสดุอุปกรณ์ในกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ส่วนกิจกรรมที่มีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินที่ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อยมี 3 กิจกรรม คือ การมีส่วนร่วมเสนอแนะปัญหา อุปสรรคของการจัดกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมต่อผู้นำชุมชนหรือหน่วยงานภาครัฐการติดตามและประเมินและการ ประชาสัมพันธ์ข่าวสารอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้/ สัตว์ป่า และการมีส่วนร่วมในการติดตามและ การประเมินผลการเกิดไฟป่า

ล็กอบล่าสัตว์ป่า เก็บพันธุ์ไม้ป่า และสอดคล้องกับนิตยา เชื้อโซติ (2551, น. 80) งานวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนกรณีศึกษาป่าชุมชนคอนสี บ้านปะอ่าว ตำบลปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนคอนสี ภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อยทั้ง 4 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านการดำเนินกิจกรรมในป่าชุมชนคอนสี ด้านการบริหารจัดการป่าชุมชนคอนสี ด้านการติดตามประเมินผลป่าชุมชนคอนสี และด้านการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนคอนสี ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนคอนสี ได้แก่ การถือครองที่ดิน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ป่าชุมชนคอนสีคือ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ระดับการศึกษา ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน รายได้ การได้รับข้อมูลข่าวสาร

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

กระตุ้นให้ประชาชนได้มีส่วนเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ บ้านโพธิ์วิไช ได้ร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่องประโยชน์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีการประชาสัมพันธ์ให้เกิดความเข้าใจและรับรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีการกำหนดนโยบายให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ บ้านโพธิ์วิไช เมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว และร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียเพื่อรับทราบปัญหาและนำมากำหนดเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหา และเพื่อประเมินการดำเนินงานร่วมกัน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมของประชาชน บ้านโพธิ์วิไชเมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว โดยการศึกษาเฉพาะกลุ่มที่ปฏิบัติงานด้านการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้การมีส่วนร่วมในการการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

5.3.2.2 ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แบบมีส่วนร่วมของประชาชน บ้านโพธิ์วิไชเมืองโขง แขวงจำปาสัก สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบและสามารถสรุปผลเป็นส่วนรวม ได้ดียิ่งขึ้น